

Οι «Χριστιανοί» στα πρώτα Αποστολικά χρόνια

Ορθοδοξία / Καινή Διαθήκη

Αθανάσιος Μουστάκης, Δρ Θεολογίας

[Προηγούμενη δημοσίευση:<https://www.pemptousia.gr/?p=162142>]

Στο κείμενο των Πράξεων ως αιτία για την καθιέρωση του ονόματος «χριστιανοί» προβάλλεται η μεγάλη αύξηση του πλήθους των πιστών μετά από το επιτυχημένο ιεραποστολικό έργο των Αποστόλων Παύλου και Βαρνάβα στην Αντιόχεια και την ενίσχυση της αυτοπεποίθησης και της αυτοσυνειδησίας των πιστών.

Οι απόψεις για το πότε αποδόθηκε το όνομα ποικίλουν. Ο Elias J. Bickermann εκτιμά ότι συνδέθηκε με τους πιστούς γύρω στο 46 μ.Χ., αν και οι ίδιοι άρχισαν να το χρησιμοποιούν στις αρχές της δεκαετίας αυτής, ενώ άλλοι τοποθετούν τη σύνδεση πολύ νωρίτερα υιοθετώντας χρονολογίες από το τέλος της δεκαετίας του 30 και έπειτα.

Κάποιοι ταυτίζουν την εμφάνιση του ονόματος «**χριστ-iani**» με την επίσκεψη το 60 μ.Χ. ενός στρατηγού του Νέρωνα στην Αντιόχεια, από την οποία εκτιμούν ότι πέρασε στη Ρώμη, όπου το 64 μ.Χ. έχουμε την αναφορά του Τάκιτου στο έργο του *Annals* (15.44) που αναφέρεται στο ξέσπασμα ταραχών στη Ρώμη εξαιτίας της δράσεως των «**Christianos**». Η συσχέτιση ανάμεσα στους Augustales και στη δημιουργία του ονόματος «**χριστιανοί**» είναι ενδιαφέρουσα, αλλά δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκής καθώς οι μαρτυρίες υποδεικνύουν ότι η χρήση του «χριστιανοί» προηγείται χρονικά τουλάχιστον 30 χρόνια από τους «Augustales» του Νέρωνα.

Αρκετά διαδεδομένη είναι η άποψη ότι η απόδοση του ονόματος πρέπει να συσχετιστεί με τα επεισόδια που αναστάτωσαν τη Ρώμη το 39-40 μ.Χ. ΚΑΙ στηρίζεται κυρίως σε μαρτυρίες του λόγιου **Ιωάννου Μαλάλα** (PG 97.373-375) και του **Ιωσήπου** (Ιουδ. Αρχ. 18.261-309, Ιουδ. Πολ. 2.184-7, 192-203) για αναστάτωση του ιουδαϊκού στοιχείου της πόλεως και πρόκληση ταραχών μετά την απόφαση του αυτοκράτορα Γαίου Καλιγούλα να τοποθετήσει άγαλμά του στον χώρο του Ναού της Ιερουσαλήμ. Το ευαγγελικό κήρυγμα συνδυάστηκε από τις ρωμαϊκές αρχές με αυτές τις ταραχές και θεωρήθηκε ότι προτρέπει σε εξέγερση ενάντια στη Ρώμη, συνδυασμός που κληροδότησε στα μέλη της τοπικής Εκκλησίας ένα όνομα που τους υποδείκνυε ως πιθανούς ταραχοποιούς.

Μία άλλη άποψη είναι αυτή που υποδεικνύει ότι η μεγάλη αύξηση των πιστών στην Αντιόχεια προκάλεσε το ενδιαφέρον των αρχών και τις οδήγησε στο να τους ονομάσουν «χριστιανούς», δηλαδή, οπαδούς του Χριστού. Αυτή η πορεία σχετίζεται με το δεύτερο κύμα ιεραποστόλων, όπως παρουσιάζεται στις Πράξεις και θα μπορούσε να τοποθετηθεί στο τέλος της δεκαετίας του 30.

Ο Rainer Riesner εκτιμά ότι είναι πιθανό η πρώτη χρήση του προσδιορισμού να σχετίζεται με την άφιξη του στρατηγού **Vitellius** (έγινε αυτοκράτορας για οκτώ μήνες το 69 μ.Χ.) στη Συρία, κατά τα έτη 36/37 μ.Χ., και την προσπάθειά του να αποκτήσει μία πληρέστερη και σαφέστερη εικόνα των ομάδων που υπήρχαν στην περιοχή ευθύνης του, με σκοπό να είναι καλύτερα προετοιμασμένος για την αντιμετώπιση πιθανών προβλημάτων, καθώς ο αριθμός των πιστών, μετά τη δράση των Απ. Βαρνάβα και Παύλου, είχε αυξηθεί τόσο ώστε η παρουσία τους να τραβήξει την προσοχή των ρωμαϊκών αρχών.

Τέλος, ο Martin Hengel θεωρεί ότι το αντιϊουδαϊκό κλίμα της περιόδου 37-41 στην πόλη της Αντιόχειας επιτάχυνε την ανεξαρτητοποίηση της νεόφυτης Εκκλησίας από τον ιουδαϊσμό. Οι συγκεκριμένες εντάσεις έκαναν ιδιαίτερα επιτακτική την ανάγκη για προβολή της ιδιοπροσωπίας της χριστιανικής Εκκλησίας έναντι του ιουδαϊσμού, κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην αποτελεί και αυτή στόχο των εχθρών του. Η θρησκεία των Ιουδαίων ήταν μία από τις παλαιές λατρείες της αυτοκρατορίας και ως τέτοια απολάμβανε ξεχωριστά προνόμια, τα οποία συχνά επιβεβαίωναν οι ίδιοι οι αυτοκράτορες. Έτσι, η Εκκλησία, όσο θεωρούνταν ενδοϊουδαϊκή ομάδα, δεν είχε προβλήματα με τις ρωμαϊκές αρχές. Από τη στιγμή, όμως, που οι τελευταίες αντελήφθησαν ότι πρόκειται για διακεκριμένη από τον ιουδαϊσμό πραγματικότητα έπρεπε να την αντιμετωπίζουν ως πιθανό κίνδυνο για την αυτοκρατορία, καθώς τα μέλη της Εκκλησίας δεν είχαν κάποιου είδους επίσημη αναγνώριση από το ρωμαϊκό κράτος. Μία τέτοια αναγνώριση θα σήμαινε ότι η Εκκλησία ήταν **religio licita** (=νόμιμη θρησκεία) και θα επιτρεπόταν η ελεύθερη λειτουργία της. Από τη στιγμή, όμως, που ξεκίνησαν οι διώξεις ενάντια στον ιουδαϊσμό και κορυφώθηκε η εχθρότητα προς τους Ιουδαίους το να συνδυάζεται η Εκκλησία με τον ιουδαϊσμό ήταν ένα σοβαρότατο πρόβλημα.

Οι μαθητές του Χριστού δεν μπορούσαν να λάβουν επίσημη αναγνώριση από το ρωμαϊκό κράτος, καθώς δεν αποδεχόταν τη θεοποίηση και τη λατρεία του αυτοκράτορα. Βέβαια, είναι πιθανό σε κάποιες περιπτώσεις να πήραν άδεια λειτουργίας ως **collegia funeraticia** (= δηλαδή σύλλογοι που συγκροτούνταν για να μπορούν να θάπτονται αξιοπρεπώς οι πτωχοί), αλλά αυτό δεν άλλαξε τη συνολική εχθρική στάση της ρωμαϊκής εξουσίας απέναντί τους.

[Συνεχίζεται]

<http://bit.ly/2tEE2qc>